

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Факультет фізичного виховання і спорту
Кафедра спортивно-педагогічних дисциплін

Проректор

“ 31 ”

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогіка і психологія вищої школи

Освітня програма Фізична культура і спорт
другого (магістерського) рівня
Спеціальність 017 Фізична культура і спорт
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Івано-Франківськ
2022 р.

Робоча програма
Педагогіка і психологія вищої школи

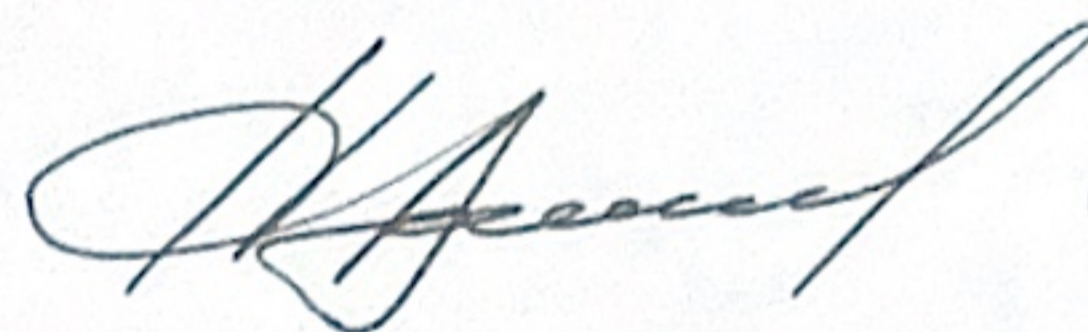
для студентів спеціальності 017 Фізична культура і спорт

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)
Стражнікова Інна Василівна – доктор педагогічних наук, професор.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри спортивно-педагогічних дисциплін

Протокол від "29" серпня 2022 р. № 1

Завідувач кафедри

Синиця А.В.

"29" 08 2022 р.

Схвалено Науково-методичною радою факультету фізичного виховання і спорту

Протокол "30" 08 2022р. № 1

Голова

Лапковський Е.Й.

"30" 08 2022 р.

□ _____, 2022 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	017 Фізична культура	Нормативна	
Загальна кількість годин 90	За освітньою програмою 017 (Фізична культура)	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: Другий (магістерський)	12 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	2 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	84 год.
		Індивідуальні завдання: __ год.	
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33,3% до 66,7%
для заочної форми навчання – 11,1% до 88,9%

1. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета: забезпечити опанування студентами магістратури основами теорії та історії вищої освіти, дидактики вищої школи та концептуальних засад виховання студентської молоді для підготовки їх до викладацької діяльності у ЗВО, формування відповідних професійних знань та набуття педагогічного досвіду.

Завдання:

- ознайомити магістрантів з основами науки, історією та дидактикою вищої школи;
- розглянути шляхи розвитку вищої освіти в Україні та за її межами, концептуальні моделі університетської освіти, з'ясувати сутність ідеї університету як інноваційного закладу;
- навчити організовувати освітній процес у вищій школі, налагоджувати взаємодію на засадах глибокої поваги до здобувачів вищої освіти, застосовуючи сучасні технології, методи, форми, засоби навчання і виховання;
- ознайомити зі змістом та функціями професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи, сутнісними характеристиками його професіограми;
- підготувати до виконання функцій викладача вищої школи під час проходження асистентської практики у ЗВО;
- розкрити структуру педагогічної майстерності викладача, основні шляхи її вдосконалення, зробивши наголос на ролі та методах професійного самовдосконалення викладача вищої школи.

Інтегральна компетентність

ІК.Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фізичної культури і спорту.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК7. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК3. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.

СК4. Здатність управляти робочими або навчальними процесами у сфері фізичної культури та спорту, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

СК8. Здатність впроваджувати у практичну діяльність результати наукових досліджень, спрямованих на вирішення прикладних завдань у сфері фізичної культури і спорту.

Програмні результати навчання:

ПРН4.Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань фізичної культури та спорту до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються спорту.

3. Програма навчальної дисципліни

Загальні основи педагогіки вищої школи та історії вищої освіти

Тема 1. Вища освіта як важлива складова структури освіти

Розкрити сутність поняття «вища освіта», «вищий навчальний заклад»; принципи вищої освіти в Україні, законодавчо-правову базу функціонування вищої освіти в Україні. Рівні, ступені та кваліфікації вищої освіти, види ЗВО в Україні, їх основних завданнях. Психолого-педагогічні особливості студентів як суб'єктів навчання і виховання

Тема 2. Вища освіта України в контексті вищої освіти в світі. Розвиток університетської освіти в Україні

Провідні тенденції розвитку вищої освіти у світі, Болонський процес як важлива умова створення європейської зони вищої освіти. Причини виникнення, структура, зміст навчально-виховного процесу у перших європейських університетах. Українці в університетах Центральної та Західної Європи. Провідні тенденції у розвитку сучасної університетської освіти у розвинених зарубіжних державах.

Розвиток ідеї університетської освіти в Україні. Острозька і Київська колегії як провісники української вищої школи європейського типу. Києво-Могилянська академія – центр освіти, культури і науки в Україні у XVII – XVIII ст. Перші університети на українських землях (Львівський, Харківський, Київський). Університетська освіта в Україні у XX ст. Сучасний стан університетської освіти в Україні.

Тема 3. Процес навчання у вищій школі.

Сучасні дидактичні концепції освіти. Закономірності та принципи навчання у закладах вищої освіти України. Сутність поняття «дидактика вищої школи», основні категорії, мета і завдання навчання у ЗВО (відповідно до сучасних законодавчо-нормативних документів). Поняття про процес навчання та його структуру. Основні дидактичні концепції. Принципи навчання в сучасній вищій школі. Зміст освіти «компоненти. Парадигми навчання у вищій школі (науково-технократична, гуманітарна, езотерична; культурно-ціннісна, академічна, професійна та ін.). Ступеневість вищої освіти. Нормативні документи, що визначають зміст освіти у вищій школі. Навчальний план, навчальна програма і підручник вищої школи.

Освітні технології як системна категорія. Технологічний підхід в освіті. Структурні складові технології навчання (мета, зміст освіти, засоби педагогічної взаємодії, результат діяльності). Дидактичні моделі змісту навчання.

Класифікація технологій навчання. Традиційні та інноваційні технології навчання у сучасній вищій школі. Особливості дистанційного та інтерактивного навчання у ЗВО. Форми і методи організації навчання у вищій школі. Сутність поняття «форми організації навчання» у ЗВО, особливості їх класифікації. Види і методика проведення різних форм організації навчання у вищій школі. Лекція як форма організації навчання (структура, особливості, методика проведення). Особистість лектора. Методи та прийоми навчання, основні їх класифікації у вищій школі. Особливості організації навчального процесу у ЗВО.

Контроль і оцінювання знань, умінь та навичок студентів. Компоненти, функції та види контролю; методи і форми контролю успішності студентів. Оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів відповідно до вимог. Характерні особливості Європейської кредитно-трансферної акумулюючої системи (ECTS), загальні умови використання ECTS. Шкала оцінювання ECTS.

Тема 4. Сутність, мета, завдання, закономірності та принципи виховання молоді.

Мета і завдання виховання у ЗВО. Основні напрями виховання у вищій школі. Фактори соціалізації особистості студента як фахівця. Адаптація студента до навчання у вищій школі, її види та умови ефективності. Особливості діяльності навчально-виробничої лабораторії виховної та психолого-педагогічної роботи. Виховна робота в академічній групі. Роль та функції куратора студентської групи. Форми виховної роботи зі здобувачами вищої освіти.

Тема 5. Основи психології ВШ. Сутність, мета, завдання, закономірності та принципи виховання молоді. Студентський період життя людини

Психологія вищої школи, її предмет і завдання. Основні категорії психології вищої школи. Завдання психології вищої школи на сучасному етапі реформування вищої освіти в Україні. Психосоціальний розвиток у період юності. Специфіка соціалізації у студентському віці. Криза ідентичності. Процес виховання, його завдання, етапи і управління ним. Закономірності та принципи виховання; методи і форми виховання у ЗВО. Форми виховної роботи. Сучасні методи та засоби виховання студентської молоді. Зміст вихованої роботи зі студентською молоддю та шляхи його реалізації. Основні напрями виховання

студентської молоді. Функції і завдання куратора академічної групи; методика виховної роботи куратора в академічній групі. Науково-дослідницька робота зі студентами.

Тема 6. Особливості інклюзивного навчання у ВШ. Основи педагогічного менеджменту у системі вищої освіти. Педагогічна майстерність викладача.

Інтерактивні методи навчання у ЗВО України та зарубіжжя. Психолого-педагогічні засади інклюзивного навчання та соціокультурної адаптації здобувачів вищої освіти. Аспекти організації інклюзивного освітнього середовища, професійної підготовки викладачів до роботи в нових умовах.

Управлінська концепція реформування освітньої політики в сучасній Україні. Шляхи реалізації цільового управління освітою. Принципи управління ЗВО. Органи громадського самоврядування у вищій школі. Студентське самоврядування. Сутність педагогічної діяльності викладача. Здібності викладача та їх класифікація. Педагогічний такт викладача. Імідж викладача, шляхи роботи над його вдосконаленням.

Педагогічне спілкування викладача та студентів, його зміст, структура та стиль. Комунікативна, перцептивна та інтерактивна сторони педагогічного спілкування. Взаємодія викладача та аудиторії та проблеми, які виникають.

Культура мови педагога (техніка мовлення викладача, основи мимічної та пантомимічної виразності педагога. Шляхи вдосконалення культури мовлення викладача.

Професійне самовиховання викладача ЗВО. Методи та прийоми самовиховання викладача. Діагностування рівня самовихованості викладача та складання програми самовдосконалення майбутнього викладача, з урахуванням рівня підготовленості до педагогічної роботи.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лб.	інд	с.р.		л	п	лб.	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Вища освіта як важлива складова структури освіти.	14	2	2			10	15	1				14
Тема 2. Вища освіта України в контексті вищої освіти в світі. Розвиток університетської освіти в Україні	16	2	4			10	20	2	2			16
Тема 3. Процес навчання у вищій школі.	14	2	2			10	11	1				10
Тема 4. Сутність, мета, завдання, закономірності та принципи виховання молоді.	16	2	4			10	18	2	2			14
Тема 5. Основи психології ВШ. Сутність, мета, завдання, закономірності та принципи виховання молоді. Студентський період життя людини.	14	2	2			10	10					10
Тема 6. Особливості інклюзивного навчання у ВШ. Основи педагогічного менеджменту у системі вищої освіти. Педагогічна майстерність викладача.	16	2	4			10	16					16
Усього годин	90	12	18			60	90	6	4			80

5. Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1-2	Цілі Болонського процесу, визначальні властивості європейської вищої школи. Формування європейської та світової співдружності університетів	2/2
3	Становлення і розвиток педагогіки вищої школи як науки	2/

4-5	Процес навчання у вищій школі	4/
6	Тема 6. Зміст освіти у вищій школі та способи його реалізації. форми та методи організації навчання у вищій школі. Процес, шляхи, засоби національного виховання студентів у вищій школі	2/
7.	Психологія діяльності та особистості викладача вищої школи.	2/
8.	Основи педагогічного менеджменту системі вищої освіти.	2/2
9.	Педагогічна майстерність викладача.	2
Всього		18/4

6. Самостійна робота

з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Становлення і розвиток вищої освіти в Україні, особливості її функціонування	6/6
2	Системи вищої освіти у зарубіжних країнах: ретроспектива, сучасний стан, організація навчально-виховного процесу відповідно до вимог Болонської освітньої реформи	6/10
3	Організація навчально-виховного процесу у ЗВО у світлі європейських освітніх викликів сучасності	4/4
4	Прикарпатський національний університет: витоки, становлення	4/8
5	Процес навчання у вищій школі. Сучасні дидактичні концепції освіти.	6/6
6	Європейська кредитно-трансферна акумулююча система організації навчального процесу та шляхи і засоби її впровадження у вищу освіту України Традиційні та інноваційні технології навчання у сучасній вищій школі	6/10
7	Сутність, мета, завдання, закономірності та принципи виховання молоді. Методи, форми роботи зі студентами. Функції академнаставника.	6/6
8	Основи педагогічного менеджменту у системі вищої освіти. Педагогічна майстерність викладача	6/8
9	Характеристика основних складових педагогічної майстерності викладача. Самовдосконалення викладача	6/8
10	Особливості інклюзивного навчання у ВШ. Інтерактивні методи навчання у ЗВО України та зарубіжжя (країна на вибір студента).	6/8
11	Розвиток критичного та творчого мислення здобувачів вищої освіти.	/2
12	Домашня контрольна робота	4/8
	Усього	60/84

7. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

- А.
- словесні методи - розповідь-пояснення, бесіда, лекція;
  - наочні методи - ілюстрація, демонстрація;
  - практичні методи: досліди, вправи, лабораторні та практичні роботи, реферати;
- Б. Індуктивні та дедуктивні.
- С. Репродуктивні та точні, проблемно-пошукові.
- Д. Навчальна робота під керівництвом викладача - самостійна аудиторна робота: вирішення ситуаційних задач, самостійні письмові роботи.
- Е. Самостійна робота поза контролем викладача - самостійна робота вдома: домашні завдання - усні та письмові.

II.

А. Методи стимулювання інтересу до навчання:

- створення ситуації інтересу при викладанні того чи іншого матеріалу: використання рольових ігор, перегляд навчальних телепередач, кінофільмів.
- навчальні дискусії;
- аналіз практичних та клінічних ситуацій;

Б. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- роз'яснення мети навчального предмету
- вимоги до вивчення предмета , дисциплінарні, організаційно-педагогічні).
- заохочення та покарання в навчанні: оцінка студентів за успіхи, усне схвалення (чи осуд викладача).

III. Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

IV. Бінарні, інтегровані, універсальні методи.

8. Методи контролю

Усний контроль знань; поточне тестування; домашня контрольна робота; оцінка підготовленого здобувачем вищої освіти портфоліо, есе, презентаційного матеріалу тощо (відповідно до завдань для самостійної роботи на <https://d-learn.pro>).

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни		Максимальна кількість балів
Види навчальної роботи		Максимальна кількість балів
Практичні навички	Робота на парах	50
Теоретичні знання	Тестування, усна відповідь	30
Самостійна робота	Індивідуальні завдання, КСР	20
Максимальна кількість балів		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навч. роботи	Графік навчального процесу									КСР	ІЗ	ПН	Разом
	Номер практичного заняття												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
Т	100		100		100		100		100				20
УВ	100	100	100	100	100	100	100	100	100				10
ПН	100	100	100	100	100	100	100	100	100			100	50
СР											100		20
Разом													100

Примітка. Позначено:

Т – тестовий контроль знань; УВ – усна відповідь;

ПН – практичні навички; СР – самостійна робота;

КСР - контроль самостійної роботи.

Оцінювання відповідей студентів на практичних і семінарських заняттях відбувається за **100 бальною шкалою**.

Оцінювання відповідей студентів на практичних і семінарських заняттях відбувається за 100 бальною шкалою.

Підсумкова оцінка за вивчення дисципліни складається із математичної суми балів за практичні навички (оцінка виставляється у 100-бальній шкалі і множиться на ваговий коефіцієнт 0,5, відповідно максимальний бал за практичні навички може скласти 50 балів), отриманих балів за самостійну роботу (оцінка виставляється у 100-бальній шкалі і множиться на ваговий коефіцієнт 0,2, відповідно максимальний бал за самостійну роботу може скласти 20 балів), оцінки за теоретичні знання (оцінка виставляється у 100-бальній шкалі і множиться на ваговий коефіцієнт 0,3, відповідно максимальний бал може скласти 30 балів), що в сумі максимально може скласти 100 балів.

Критерії оцінювання за 100-бальною шкалою:

90-100 балів – Студент вільно володіє навчальним матеріалом; висловлює свої думки; творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань; комунікативні уміння та навички сформовані на високому рівні; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання і оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань.

80-89 балів – Студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні помилки у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці; за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдань.

70-79 балів - Студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає помилки у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці; за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою, допускаючи незначні помилки.

60-69 - Студент володіє навчальним матеріалом поверхово; ознайомлений з основними поняттями навчального матеріалу; комунікативні уміння та навички сформовані частково; під час відповіді плутає поняття, непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість; планує та виконує частину завдань з допомогою викладача.

50-69 балів – Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно; на рівні

запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків; знайомий з основними поняттями навчального матеріалу; комунікативні уміння та навички сформовані частково; під час відповіді допускаються суттєві граматичні помилки; має елементарні нестійкі навички виконання завдань; планує та виконує частину завдань за допомогою викладача.

Менше 50 балів – У студента не сформовані комунікативні уміння та навички; студент допускає велику кількість граматичних помилок, що ускладнює розуміння; студент не володіє навчальним матеріалом; виконує лише елементарні завдання, потребує постійної допомоги викладача.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Тексти лекцій; плани-конспекти семінарських занять, зразки варіантів домашньої контрольної роботи і завдань для поточного тестування; список базової і допоміжної літератури, перелік тем і видів самостійних завдань і методичні рекомендації до їх виконання (<https://d-learn.pro>).

11. Рекомендована література

Основна

1. Актуальні проблеми розвитку вищої освіти: навч.-метод. посіб. / Завгородня Т.К., Стинська В.В., Прокопів Л.М., Нагачевська З.І., Савчук Б.П., Стражнікова І.В., Єгорова І.В., Ковальчук В.М., Салига Н.М. / За заг. ред. В.Стинської, Л.Прокопів. Івано-Франківськ, 2021. 430 с.
2. Завгородня Т., Стражнікова І. Проблеми педагогіки вищої школи: історія, сучасність, перспективи. *Збірник наукових праць*. Івано-Франківськ: «НАІР», 2018. 284 с.
3. Завгородня Т.К. Зарубіжний досвід моніторингу якості вищої освіти в дослідженнях вітчизняних науковців. *Педагогічний альманах*. Збірник наукових праць. Випуск 45. Херсон. 2020. С.165-171. DOI: 10/37915/ra.vi45.
4. Завгородня Т.К. Культурологічний аспект в освіті України: історія і сучасність. *Розвиток польської та української освіти і педагогічної думки (XIX - XXI ст.)*. Т.7 (культура в освіті. Вроцлав, 2017. С. 33-43.
5. Завгородня Т.К., Стражнікова І.В. Педагогіка вищої школи: історія, сучасність, перспективи. *Монографія*. Івано-Франківськ: НАІР, 2018. 270 с.
6. Концепція розвитку громадянської освіти. URL:<https://mon.gov.ua> > app > media > gromadske-obgovorennya > 2018/01/18
7. Новак М. Розвиток ключових компетентностей майбутніх педагогів професійного навчання у процесі вивчення дисципліни «Педагогіка вищої школи». *Соціум. Документ. Комунікація. Серія: Історичні науки*. 2018. Вип. 5. С. 316-331.

8. Плахотнік О., Плахотнік О., Стражнікова І. Стратегічні напрями удосконалення освітнього процесу у вищій школі в сучасних умовах соціокультурного розвитку. *Доступність і неперервність освіти впродовж життя: зарубіжний досвід та національна практика: збірник тез доповідей науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю* (Івано-Франківськ, 17 травня 2022 р.). Івано-Франківськ, 2022. 313 с. С. 209-213. <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/12324>

9. Савченко Н. Професійний імідж викладача як складова його педагогічної майстерності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2018. Вип. 17. С. 91-96.

10. Семенова А. В. Педагогічна майстерність викладача вищої школи XXI століття: синергія віртуального і реального в освітньому просторі. *ScienceRise. Pedagogical Education*. 2019. № 2. С. 40-48.

11. Стражнікова І. В. Практико-орієнтоване впровадження педагогічних умов формування толерантності у майбутніх викладачів закладів вищої освіти України. *Наука, освіта і суспільство: світові тенденції та регіональний аспект: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (Полтава, 8 квітня 2022 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2022. 65 с. С. 10-13. <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/12193>

12. Стражнікова І. Розвиток вищої освіти у розрізі сучасних наукових досліджень. *Матеріали Всеукраїнської інтернет-конференції «Розвиток вищої освіти в Україні: виклики XXI століття»* (Івано-Франківськ, 07 березня 2019 р.). Електронний ресурс: conference.pu.if.ua.

Додаткова

1. Борисенко В. В., Гагіна Н. В. Компетентнісне навчання в контексті мовної підготовки студентів вищої школи. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія*. 2017. № 1. С. 149-154.

2. Головка Н., Балашова С. Педагогічна майстерність викладача вищого навчального закладу як складова навчально-виховного процесу. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогіка*. 2017. Вип. 2. С. 21-25.

3. Мітіна С. В. Комунікативна компетентність як один зі складників педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*. 2017. Вип. 6(2). С. 59-63.

4. Сиротин О. С. Аналіз досвіду професійної підготовки викладачів вищої школи у США. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія*. 2015. № 2. С. 37-41.

5. Скробач Н. В., Вишиванюк В. Ю., Шаповал О. А. Педагогічна майстерність викладача в сучасній педагогічній технології. *Галицький лікарський вісник*. 2017. Т. 24, № 2. С. 71-73.

6. Томашевська М. О. Підготовка майбутніх викладачів вищої школи до професійної взаємодії як соціально-педагогічна проблема. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія : Педагогіка та психологія*. 2017. Вип. 1. С. 95-98.

7. Ябчанка Р., Стражнікова І. Позитивні та негативні сторони використання інноваційних технологій у навчальному процесі закладів вищої освіти. *Матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»* (Переяслав-Хмельницький, 28 листопада 2018 р.). С. 429-431. URL: <http://confscientific.webnode.com.ua>

8. Inna Strazhnikova, Inha Jehorova, Solomiia Matsola, Mykhailo Matsola, Oleg Tkach. Teacher Education for VET in the Vasyl Stefanyk Precarpathian National University under the Erasmus+ Project ITE-VET. *Thomas Deissinger, Vera Braun (eds.) Improving teacher education for applied learning in the field of VET*. Waxmann 2018, Münster-New York. 265 p. P. 211-231 (Print-ISBN 978-3-8309-3960-3. E-Book-ISBN 978-3-8309-8960-8).

14. Інформаційні ресурси

1. Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти України» (редакція від 4.07. 2005 р.). *Електронний ресурс*. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1013/2005>

2. Наказ МОН України від 20.10.2004 р. № 812 «Про особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу». *Електронний ресурс*. Режим доступу: www.mon.gov.ua/images/files/osvita/Evrintehraciya/mon_812.doc

3. Наказ МОН України від 29.07.2005 р. № 454 «Про заходи МОН України по реалізації Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні». *Електронний ресурс*. Режим доступу: <http://uazakon.com/document/fpart41/idx41955.htm>